

mál. Fjallar tillaga þessi um almennar tæknilegar ráðstafanir til heilsuverndar á vinnustöðum, lækni skoðanir, tilkynningarskyldu um atvinnusjúkdóma og bráðabirgðahjálp.

9. Takmörkun á vinnu unglinga í kolanámum.

Þetta mál var til umræðu á báðum þingunum 1952 og 1953 og á hinu síðara var samþykkt tillaga um lágmarksaldur við vinnu í kolanámum.

10. Skipulagning og starfsemi vinnumálaráðuneyta.

Mál þetta var á dagskrá þingsins 1953, og fóru þar fram almennar umræður um það. Tilgangurinn með þessum umræðum var fyrst og frems sá, að gefa þeim ríkjum, sem nýlega hefðu sett á stofn sérstakar stjórnardeildir til þess að annast vinnumál, tækifæri til þess að kynnst og njóta góðs af reynslu annarra þjóða í þessum efnum.

Nefndin, sem fjallaði um þetta mál á þinginu, samdi greinargerð um það, sem þingið síðan samþykkti.

Fjallar greinargerð þessi um þörfina fyrir, að komið sé á fót sérstökum vinnumálaráðuneytum, svo og um hlutverk þeirra, skipulag og störf.

11. Stjórnarskrárbreytingar.

Á þinginu 1953 var gerð breyting á stjórnarskrá Alþjóðavinnuámalastofnunarinnar. Var hún fólgin í því, að meðlimum í stjórn stofnunarinnar var fjölgað úr 32 í 40 en hlutfallið milli stjórnarfulltrúa atvinnurekenda og verkamanna hélzt óbreytt þ. e. 20:10:10. Önnur ákvæði um skipun stjórnarinnar breytast eftir því, sem nauðsynlegt var með tilliti til fjölgunarinnar.

Þessi fjölgun í stjórninni var gerð, vegna þess að aðildarríkjunum hefur farið sífellt fjölgandi, og til þess að auðveldara sé að koma á betra jafnvægi í skiptingu fulltrúa í stjórninni milli hinna ýmsu hluta heims.

Breytingar þessar ganga í gildi, þegar $\frac{2}{3}$ aðildarríkjanna hafa fullgilt þær eða samþykkt formlega, en það hafa 20 ríki nú gert, þ. á m. Ísland. Stjórnarkosning á að fara fram á næsta þingi í júní n. k., og er stofnuninni mjög umbugað um, að breytingarnar verði þá gengnar í gildi, svo að kjósa megi eftir hinum nýju ákvæðum.

Þessar stjórnarskrárbreytingar verða birtar í Stjórnartíðindum, svo að þær eru ekki prentaðar hér með.

Fylgiskjöl.

I. Samþykkt nr. 101 um orlof með kaupum í landbúnaði (1952).

1. gr.

Verkafólki, sem vinnur að landbúnaði eða skyldum störfum, skal veita árlegt orlof með kaupum, eftir að það hefur um tiltekinn tíma unnið stöðugt hjá sama húsbónda.

2. gr.

1. Sérhvert aðildarríki, sem fullgildir þessa samþykkt, getur sjálft ákveðið með hverjum hætti skuli setja ákvæði um orlof með kaupum í landbúnaði.
2. Slík ákvæði má setja með heildarsamningum, þar sem það á við, eða með því að fela sérstökum stofnunum að annast skipulagningu orlofs í landbúnaði.
3. Þar sem skipulagshættir orlofs í landbúnaði leyfa:
  - a. skal í upphafi haft rækilegt samráð við aðalsamtök hlutaðeigandi atvinnurekenda og verkafólks, þar sem um slík samtök er að ræða, og við hverja þá menn aðra, sem sérstaklega eru til þess hæfir vegna atvinnu sinnar eða stöðu og rétt stjórnvöld álita gagnlegt að hafa samráð við;

- b. skulu atvinnurekendur og verkamenn, sem hlut eiga að máli, taka þátt í framkvæmd reglnanna um orlof, þeir hafðir með í ráðum eða eiga rétt á því að láta til sín heyra á þann hátt og að svo miklu leyti, sem ákveðið kann að vera með landslögum eða reglugerðum, en ávallt á grundvelli fullkomins jafnræðis.

3. gr.

Hinn tilskildi lágmarkstími samfellds starfs og lágmarkslengd árlegs orlofs með kaupum skulu ákveðin með landslögum eða reglugerðum, heildarsamningum, úrskurði gerðardóms, af sérstökum stofnunum, sem falin hefur verið skipulagning orlofs með kaupum í landbúnaði eða með hverjum þeim hætti, sem viðurkenndur er af þar til bærur stjórnvaldi.

4. gr.

1. Sérhverju aðildarríki, sem fullgildir þessa samþykkt, skal frjálst að ákveða, til hvaða starfsemi, starfsgreina og flokka manna, sem um getur í 1. gr., ákvæði samþykktarinnar skuli taka, en fyrst skal það hafa um þetta samráð við aðalsamtök hlutaðeigandi atvinnurekenda og verkafólks, þar sem um þau er að ræða.
2. Sérhvert aðildarríki, sem fullgildir þessa samþykkt, getur undanskilið öllum eða einhverjum ákvæðum hennar greinar starfsfólks, þegar vinnuskilyrðum þess er þannig háttáð, að þau ákvæði geta ekki átt við það, eins og til dæmis skyldulið bóndans, sem hjá honum vinnur.

5. gr.

Þar sem það hentar, skal í samræmi við viðtekna hætti um tilhögun orlofs með kaupum í landbúnaði, setja sérstök ákvæði um:

- a. betri kjör fyrir ungt starfsfólk og nemendur, þegar árlegt orlof með kaupum, sem veitt er fullorðnu starfsfólki, er ekki talið nægilegt fyrir ungt starfsfólk;
- b. að árlegt orlof með kaupum lengist með lengdum starfstíma;
- c. orlof í hlutfalli við starfstímann eða fjárgreiðsla í þess stað, þar sem svo stendur á, að samfelldur starfstími verkamannsins er ekki nógu langur til þess að veita honum rétt til árlegs orlofs með kaupum, en er þó lengri en lágmarkstími sá, sem ákveðinn kann að vera í samræmi við viðtekna hætti.
- d. að í árlegu orlofi með kaupum skuli ekki teljast með almennir og venjubundnir frídagar og vikulegir hvíldartímar svo og bráðabirgðafjarvistir frá vinnu vegna orsaka eins og t. d. veikinda eða slysa, að svo miklu leyti, sem ákveðið kann að vera í samræmi við viðtekna hætti.

6. gr.

Árlegu orlofi með kaupum má skipta innan þeirra takmarka, sem ákveðin kunna að vera með landslögum eða reglugerðum, heildarsamningi, úrskurði gerðardóms, af sérstökum stofnunum, sem hefur verið falin framkvæmd reglnanna um orlof með kaupum í landbúnaði eða á hvern þann hátt annan, sem viðurkenndur er af þar til bærur stjórnvaldi.

7. gr.

1. Hver sá, sem tekur orlof samkvæmt þessari samþykkt, skal allan orlofstímann fá kaup, er eigi sé lægra en venjulegt kaup hans eða það kaup, sem ákveðið kann að vera í samræmi við 2. og 3. tölulið þessarar greinar.
2. Kaup það, sem greiðast skal fyrir orlofstímann, skal reiknast eins og fyrir er mælt í landslögum eða reglugerðum, heildarsamningi, úrskurði gerðardóms, af sérstökum stofnunum, sem hefur verið falin framkvæmd reglnanna um skipulagning orlofs með kaupum í landbúnaði, eða á hvern þann hátt annan, sem samþykktur er af réttu stjórnvaldi.
3. Þegar kaup orlofsþega er greitt að nokkru í öðru en peningum, má ákveða, að greitt skuli orlofsfé, er jafngildi slíkri greiðslu.

8. gr.

Sérhver samningur um afsal réttar til árlegs orlofs með kaupum skal vera ógildur.

9. gr.

Maður, sem vísað er úr vinnu án saka, áður en hann hefur tekið orlof það, er honum ber, skal fyrir hvern orlofsdag, sem hann á rétt á samkvæmt samþykkt þessari, fá það kaup, sem ákveðið er í 7. gr.

10. gr.

Sérhvert aðildarríki, sem fullgildir þessa samþykkt, skuldbindur sig til þess að halda uppi eða sjá um, að haldið sé uppi, fullnægjandi eftirliti til tryggingar því, að ákvæðum hennar sé beitt.

11. gr.

Sérhvert aðildarríki, sem fullgildir þessa samþykkt, skal árlega senda Alþjóðavinnu-
málastofnuninni almenna skýrslu um það, á hvern hátt ákvæði samþykktarinnar eru framkvæmd og yfirlit yfir starfsgreinar, flokka og áætlaðan fjölda verkafólks, sem hún tekur til, hversu langt orlof er veitt svo og önnur þýðingarmikil skilyrði, ef einhver eru, sem hafa skapast varðandi orlof með kaupum í landbúnaðinum.

12. gr.

Formlegar fullgildingar á samþykkt þessari skal senda framkvæmdastjóra Alþjóðavinnu-
málastofnunarinnar til skrásetningar.

13. gr.

1. Þessi samþykkt skal einungis bindandi fyrir þau aðildarríki Alþjóðavinnu-
málastofnunarinnar, sem hafa látið framkvæmdastjórann skrá fullgildingar sínar.
2. Hún gengur í gildi tólf mánuðum eftir að fullgildingar tveggja aðildarríkja hafa verið skráðar hjá framkvæmdastjóranum.
3. Síðan gengur þessi samþykkt í gildi, að því er snertir hvert einstakt aðildarríki, tólf mánuðum eftir að fullgilding þess hefur verið skráð.

14. gr.

1. Yfirlýsingar þær, sem sendar eru framkvæmdastjóra Alþjóðavinnu-
málastofnunarinnar í samræmi við 2. málsgrein 35. greinar stjórnarskrár Alþjóðavinnu-
málastofnunarinnar, skulu greina:
  - a. landsvæði, þar sem hlutaðeigandi aðildarríki undirgengst, að ákvæðum samþykktarinnar skuli beitt án takmarkana;
  - b. landsvæði, þar sem það undirgengst að beita ákvæðum samþykktarinnar með takmörkunum ásamt upplýsingum um þær takmarkanir;
  - c. landsvæði, sem samþykktin tekur ekki til og ástæður til þess;
  - d. landsvæði, sem það áskilur sér rétt til að taka ákvörðun um síðar að lokinni nánari athugun á aðstæðum.
2. Yfirlýsingar þær, sem nefndar eru í stafliðum a og b, í 1. tölulið þessarar greinar, ber að skoða sem óskiptan hluta fullgildingarinnar og skal hafa sama gildi og hún.
3. Sérhvert aðildarríki getur hvenær sem er ógilt að nokkru eða öllu leyti með síðari yfirlýsingu fyrirvara þá, sem það hefur gert í upprunalegri yfirlýsingu sinni í samræmi við stafliðina b, c eða d í 1. tölulið þessarar greinar.
4. Í hvert skipti, sem segja má samþykkt þessari upp í samræmi við ákvæði 16. greinar, getur sérhvert aðildarríki sent framkvæmdastjóranum yfirlýsingu um hvers konar aðrar breytingar, er dragi úr ákvæðum fyrri yfirlýsinga þess, enda lýsi það því ástandi, sem þá ríkir á landsvæðum þeim, sem það kann að tiltaka.

15. gr.

1. Í yfirlýsingum þeim, sem sendar eru framkvæmdastjóra Alþjóðavinnuáskrifstofunnar samkvæmt 4. eða 5. málsgrein 35. greinar stjórnarskrár Alþjóðavinnuáskrifstofunnarinnar, skal fram tekið, hvort ákvæðum samþykktarinnar verði beitt til fullnustu eða með takmörkunum á landsvæði því, sem um er að ræða. Þegar yfirlýsing ber með sér, að samþykktinni skuli beitt með takmörkunum, skulu þær greindar í einstökum atriðum.
2. Aðildarríki eða fjölþjóðleg stjórnvöld, sem hlut eiga að máli, geta hvenær sem er með síðari yfirlýsingu afsalað sér að nokkru eða öllu leyti áskildum réttindum til takmarkana, sem tiltekin voru í fyrri yfirlýsingu.
3. Jafnan þegar hægt er að segja samþykkt þessari upp í samræmi við ákvæði 16. greinar geta aðildarríki eða fjölþjóðleg stjórnvöld, sem hlut eiga að máli, sent framkvæmdastjóranum yfirlýsingu, sem dragi að einhverju öðru leyti úr ákvæðum fyrri yfirlýsingar, enda lýsi þau jafnframt, hvernig þá er ástatt um framkvæmd samþykktarinnar.

16. gr.

1. Aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa, getur sagt henni upp að tíu árum liðnum frá fyrstu gildistöku hennar. Tilkynningu um uppsögn skal senda framkvæmdastjóra Alþjóðavinnuáskrifstofunnar til skrásetningar. Slík uppsögn öðlast ekki gildi, fyrr en ár er liðið frá skráningardegi hennar.
2. Hvert það aðildarríki, sem fullgilt hefur samþykkt þessa, en notfærir sér ekki innan árs frá lokum tíu ára tímabilsins, sem um getur í fyrri tölulið, rétt þann til uppsagnar, sem kveðið er á um í þessari grein, skal bundið af henni í annað tíu ára tímabil og síðan getur það sagt þessari samþykkt upp að liðnu hverju tíu ára tímabili í samræmi við ákvæði þessarar greinar.

17. gr.

1. Framkvæmdastjóri Alþjóðavinnuáskrifstofunnar skal tilkynna öllum aðildarríkjum Alþjóðavinnuáskrifstofunnar skráningu allra fullgildinga, yfirlýsinga og uppsagna, sem aðildarríki stofnunarinnar hafa sent honum.
2. Þegar framkvæmdastjórinn tilkynnir aðildarríkjum stofnunarinnar skrásetningu annarrar fullgildingarinnar, sem honum berst, skal hann vekja athygli þeirra á, hvaða dag samþykktin gangi í gildi.

18. gr.

Framkvæmdastjóri Alþjóðavinnuáskrifstofunnar skal senda aðalritara Sameinuðu þjóðanna til skrásetningar samkvæmt 102. grein Sáttmála Sameinuðu þjóðanna allar upplýsingar um fullgildingar, yfirlýsingar og uppsagnir, sem hann hefur skrásett í samræmi við ákvæði undanfarandi greina.

19. gr.

Þegar stjórn Alþjóðavinnuáskrifstofunnar kann að álíta það nauðsynlegt, skal hún leggja fyrir allsherjarþingið skýrslu um framkvæmd þessarar samþykktar og athuga jafnframt, hvort æskilegt sé að setja á dagskrá þingsins breytingar á henni allri eða hluta hennar.

20. gr.

1. Ef þingið gerir nýja samþykkt, sem breytir þessari samþykkt allri eða hluta hennar, skal:
  - a. fullgilding aðildarríkis á hinni nýju samþykkt ipso jure hafa í för með sér tafarlaust uppsögn á þessari samþykkt, hvað sem ákvæðum 10. gr. hér

- að framan liður, ef hin nýja samþykkt öðlast gildi og þá frá þeim tíma, er það gerðist;
- b. aðildarríkjunum ekki heimilt að fullgilda þessa samþykkt, eftir að hin nýja samþykkt gekk í gildi;
2. Þessi samþykkt skal, hvað sem öðru liður, halda gildi sínu eins og hún er að formi og efni, hvað snertir þau aðildarríki, sem hafa fullgilt hana, en ekki hina nýju samþykkt.

21. gr.

Hinn enski og franski texti þessarar samþykktar eru jafngildir.

II. Samþykkt nr. 102 um lágmark félagslegs öryggis (1953).

I. KAFLI.

Almenn ákvæði.

1. gr.

1. Í samþykkt þessari
- merkir orðið „tiltekið“ það, sem tiltekið er með eða samkvæmt landslögum eða reglugerðum;
  - merkir orðið „heimili“ venjulegan dvalarstað í landi aðildarríkisins, og orðin „maður, sem á heimili“ þann mann, sem að staðaldri dvelur í landi aðildarríkisins;
  - merkir orðið „eiginkona“ þá konu, sem framfærð er af manni sínum;
  - merkir orðið „ekkjja“ konu, sem var á framfæri manns síns, er hann lézt;
  - merkir orðið „barn“ barn á skóla aldri, eða undir 15 ára aldri, eftir því, sem tiltekið kann að vera;
  - merkir orðið „réttindavinnslutími“ iðgjaldagreiðslutíma, starfstíma, aðseturstíma eða þetta allt sameiginlega, eftir því sem tiltekið kann að vera.
2. Í greinum 10, 34 og 49, merkir orðið „bætur“ ýmist beinar bætur í formi umönnunar, eða óbeinar bætur í því innifaldar, að endurgreiddur sé kostnaður, er hlutaðeigandi maður hefur sjálfur borið.

2. gr.

Hvert það aðildarríki, sem bundið er af samþykkt þessari, skal

a. breyta eftir:

- fyrsta kafla;
- að minnsta kosti þremur af öðrum, þriðja, fjórða, fimmta, sjötta, sjöunda, áttunda, níunda og tíunda kafla;
- þeim ákvæðum ellefta, tólfta og þrettánda kafla, sem við eiga; og
- fjórtaða kafla; og

- b. um leið og það fullgildir samþykktina, tilgreina hverra af köflunum II.—X. það undirgengst að láta ákvæði samþykktarinnar taka til.

3. gr.

1. Sé svo ástætt um aðildarríki, að efnahagsmál þess og heilbrigðismál séu á lítt þroskuðu stigi, skal því heimilt, ef eða á meðan rétt stjórnvöld telja það nauðsynlegt, að færa sér í nyt með yfirlýsingu, er fylgi fullgildingarskjalinu, þær undantekningar um stundarsakir, sem gert er ráð fyrir í eftirtöldum greinum: 9 d; 12 2; 15 d; 18 2; 21 c; 27 d; 33 b; 34 3; 41 d; 48 c; 55 d; og 61 d.
2. Hvert það aðildarríki, sem gert hefur yfirlýsingu samkvæmt 1. tölulið þessar-